

REDEGØRELSE

9. december 2013

J.nr. 2013-0005138

ler/IPS

Om andre landes håndtering af PTSD hos personer, der har været udsendt til krigstjeneste

Indledning

Forsvarsudvalget har i brev af 21. marts 2013 stillet følgende spørgsmål nr. 177 (alm. del). Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Lene Espersen (KF).

Spørgsmålet lyder:

”I forlængelse af samrådet om veteraner og PTSD bedes ministeren fremsende en redegørelse for, hvilken praksis, der følges i andre lande, der som Danmark også har haft udsendte soldater til krigs- og konfliktzoner gennem de seneste 20 år med hensyn til, hvordan de diagnosticerer og håndterer PTSD hos veteraner.”

I den anledning har Arbejdsskadestyrelsen udarbejdet denne redegørelse.

Grundlag for redegørelsen

Arbejdsskadestyrelsen har udsendt et spørgeskema til følgende lande: Australien, Canada, Belgien, Finland, Frankrig, Italien, Luxemborg, Norge, Schweiz, Spanien, Sverige, Tyskland og Østrig. Spørgeskemaet er tillige udsendt gennem International Social Security Association's (ISSA) medlemshjemmeside.

Spørgeskemaet vedlægges til orientering.

Redegørelsen omfatter modtagne svar fra Finland, Frankrig, Norge, Spanien, Sverige og Tyskland.

Australien, Canada og Belgien har besvaret spørgeskemaet ved at henvise til de ansvarlige myndigheders hjemmesider. Det vil sige, at de ansvarlige myndigheder ikke har forholdt sig direkte til spørgsmålene i spørgeskemaet, men i stedet har svaret i generelle formuleringer og derudover har henvist Arbejdsskadestyrelsen til selv at finde svar på spørgsmålene på de anviste hjemmesider. Arbejdsskadestyrelsen finder, at de oplysninger, som fremkommer på denne måde, ikke er tilstrækkeligt sikre til at blive gengivet i redegørelsen, som derfor ikke indeholder oplysninger vedrørende Australien, Canada og Belgien.

Italien, Luxemborg, Schweiz og Østrig har ikke svaret.

ISSA's svar bygger på resuméer af oplysninger, som ISSA har fået fra medlemsorganisationer med henvisninger til hjemmesider. Svarene skelner ikke mellem ordninger for udsendte til krigstjeneste og andre sikrede personer, ligesom svarene ik-

ke er bekræftet af de ansvarlige myndigheder. Svarene er derfor ikke medtaget i redegørelsen.

Generelt om spørgsmålene

Arbejdsskadestyrelsen har spurgt, hvilke betingelser vedrørende sygdomsdiagnoser, der skal være opfyldt, for at PTSD kan anerkendes som en arbejdsskade, herunder om landene anvender de af WHO fastsatte kriterier for diagnosticering af PTSD (ICD-10) eller andre kriterier, samt om der er et krav om, at sygdommen skal være brudt ud (såkaldt symptomdebut) indenfor en bestemt tid.

Arbejdsskadestyrelsen har derudover spurgt de forskellige lande om, hvorvidt landene har særskilte ordninger til behandling af militært personels arbejdsskader - uafhængig af landenes ordinære arbejdsskadesystemer. Endvidere har Arbejdsskadestyrelsen spurgt, om det er muligt at få erstatning gennem civilt søgsmål ved domstolene.

Generelt om sygdomsdiagnoser

Vedrørende sygdomsdiagnoser bemærkes, at der er to forskellige diagnosesystemer i forhold til PTSD. Det ene er DSM-IV, som er udviklet af American Psychiatric Association og anvendes i USA til diagnosticering af psykiske lidelser. I DSM-IV indgår ikke en betingelse om symptomdebut indenfor en bestemt tid efter den skadevoldende påvirkning.

Det andet er ICD-10, som er WHO (Verdenssundhedsorganisationens) diagnosesystem. I Danmark anvendes ICD-10. Af den officielle danske version af ICD-10, som er udarbejdet af Sundhedsstyrelsen i samarbejde med Dansk Psykiatrisk Selskabs Diagnoseudvalg fremgår det, at for at stille diagnosen PTSD skal personen have udviklet PTSD senest seks måneder efter belastningen.

Generelt om arbejdsskadeordninger

Flere af de adspurgte landes sociale sikringsordninger er på mange punkter meget forskellige fra den danske arbejdsskadeordning. Nogle lande har skabt særlige kompensationsordninger for militært personel, som giver adgang til erstatning for enhver lidelse, der kan tilskrives tjenesten, og som administreres af institutioner under landets forsvarsmyndigheder. I andre lande behandles PTSD og andre psykiske lidelse som en ulykkesfølge i det almindelige arbejdsskadesystem.

I Danmark omfatter arbejdsskadesystemet alle erhverv, herunder soldater og andre, der udsendes til tjeneste i internationale operationer. Den danske ordning suppleres endvidere af den danske socialsikring i øvrigt, hvilket betyder, at selvom en sygdom ikke kan anerkendes som en arbejdsskade, vil den sygdomsramte være berettiget til lægehjælp, sygedagpenge mv.

Svarene fra de enkelte lande

I det følgende gennemgås svarene fra de enkelte lande. Som det fremgår, har der været relativt stor forskel på, hvor detaljerede besvarelserne har været.

Finland

Finland har en særlig erstatningsordning for militært personel, som er baseret på særlig lovgivning. Ordningen bygger på de almindelige sociale sikringsordninger, herunder arbejdsskadeordningen, men med særlige ydelser til militært personel. Erstatningsordningen administreres af det finske Finansministerium.

I Finland anerkendes PTSD ikke som erhvervssygdom, men det er muligt at anerkende PTSD som en arbejdsulykke. Det er en betingelse for anerkendelse som PTSD, at symptomerne er opstået indenfor 6 måneder efter den traumatiske begivenhed. Udover PTSD anerkendes andre stress-relaterede psykiske lidelser, som er defineret i ICD-10. Det gælder akut stress-reaktion (F43.0) og vedvarende personlighedsændring efter katastrofe-oplevelser (F62.0). Depression kan anerkendes som en følgesygdom.

Frankrig

Frankrig har en særlig erstatningsordning for militært personel, som ligger udenfor den almindelige arbejdsskadeordning og er baseret på særlig lovgivning. Erstatningsordningen administreres af Forsvarsministeriet.

Den beskrivelse, der er givet nedenfor, er udarbejdet efter oplysninger fra EuroGip, som er en fransk forskningsinstitution inden for det sociale sikringsområde med et dybtgående kendskab til de franske sociale sikringsordninger. Det har ikke været muligt at få yderligere oplysninger fra det franske forsvarsministerium.

I Frankrig anvendes samlebetegnelsen *krigsrelateret psykisk lidelse*, hvor PTSD blandt andet er indeholdt, for psykiske lidelser, som er opstået som følge af militærtjeneste. Denne brede definition giver mulighed for at tilkende erstatning for alle psykiske lidelser, som kan henføres til veteranens militærtjeneste.

Til brug for diagnosticering af PTSD hos veteraner anvendes ICD-10 som et basisværktøj. Det er imidlertid ikke en betingelse for erstatning for PTSD, at symptomerne skal være opstået indenfor en bestemt tid.

Kravet for at få anerkendt en *krigsrelateret psykisk lidelse* som en arbejdsskade er således, at veteranen kan dokumentere at have pådraget sig en psykisk lidelse som følge af militærtjenesten. Det er således ikke afgørende, hvilken diagnose veteranen har, men derimod om det kan dokumenteres, at lidelsen kan henføres til den militære tjeneste. Dokumentationen kan for eksempel være lægejournaler eller andre myndighedsoptegnelser. Er det ikke muligt at dokumentere udsættelsen herigennem, anvendes førstehåndsberetninger fra overordnede, kammerater, læger med videre.

Norge

I Norge anerkendes PTSD ikke som erhvervssygdom, men det er muligt at anerkende PTSD som en ulykke. Der er en særlig ordning for veteraner. Ordningen administreres af den generelle Arbejds- og Velfærdsservice. Alt militært personel som deltager i internationale operationer er arbejdsskadedækket for enhver skade og sygdom, som er opstået som følge af den militære tjeneste.

Norge anvender WHO's diagnosesystem ICD-10 til at diagnosticere PTSD, men det er ikke et krav, at symptomerne på PTSD skal være debuteret inden for seks måneder efter udsættelsen. Dog skal symptomerne optræde i nær tilknytning til belastningen. Tilskadekomnes forklaring på, hvornår symptomerne opstod, kan anses for værende dokumentation, selvom der ikke findes medicinsk dokumentation for dette. Diagnosen skal i alle tilfælde stilles af en specialist i psykiatri eller af en klinisk psykolog.

Spanien

I Spanien er der en særlig erstatningsordning for militært personel, som ligger udenfor den almindelige arbejdsskadeordning og er baseret på særlig lovgivning.

Enhver psykisk lidelse, herunder PTSD, kan anerkendes som en følge af tjenesten, hvis det i det enkelte tilfælde kan sandsynliggøres, at tjenesten var årsag til lidelsen. Der tages stilling fra sag til sag på basis af en specialistvurdering. Der anvendes ikke et bestemt tidskriterium for, hvornår symptomerne på PTSD skal være opstået. PTSD er ikke optaget på den spanske fortegnelse over erhvervssygdomme.

Sverige

I Sverige anerkendes PTSD som følge af traumatiske begivenheder. Det samme gælder andre psykiske lidelser. Der tages stilling fra sag til sag på basis af en specialistvurdering. PTSD kan i praksis også anerkendes som forsinket PTSD, hvis der er relevante brosymptomer (det vil sige, at der er sammenhængende symptomer fra udsættelsen til den endelige diagnose PTSD kan stilles). Depression anerkendes som en følgesygdom til PTSD.

Tyskland

I Tyskland er der en særlig erstatningsordning for militært personel, som ligger udenfor den almindelige arbejdsskadeordning og er baseret på særlig lovgivning. Ordningen administreres af Forsvarsministeriet.

Enhver psykisk lidelse, herunder PTSD med delayed-onset, kan anerkendes som en følge af tjenesten, hvis det sandsynliggøres, at tjenesten var årsag til lidelsen. Der tages stilling fra sag til sag på basis af en specialistvurdering.

Det anføres i besvarelsen, at soldater i praksis ofte får PTSD mere end seks måneder efter udsættelsen, og at det derfor er meget vigtigt, at der kan spores brosymptomer.